

Polemika Krytycznoliteracka w Polsce
pod redakcją Sylwii Panek

TOM 22

THE POZNAŃ SOCIETY FOR THE ADVANCEMENT
OF THE ARTS AND SCIENCES
PHILOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL SECTION
PHILOLOGICAL COMMITTEE

Critical Literary Argument in Poland

edited by Sylwia Panek

volume 22

Krzysztof Fiołek

**The Młodopolska Polemic Over
Sienkiewicz. The *Głos* Campaign
of Accusations and Reaction
of Those Championing Litwos**

The work presents the polemical campaign of progressive Warsaw journalists against Sienkiewicz, one that played out in 1903 on the columns of the weekly *Głos*. The polemic presented their functions not only in respect to Literary Studies. It was also an integral part of the polemic over the assessment of the nobility's heritage as well as a source of questions on a new formula of Polish identity – one viewed in terms of psychology, esthetics, life style and social organisation.

The anthology contains both the texts of those attacking and defending Sienkiewicz, calls to uphold fundamental principles and to honour God and country, as well as that of pamphlets and libelous pasquinades.

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
WYDZIAŁ FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNY
KOMISJA FILOLOGICZNA

Polemika Krytycznoliteracka w Polsce
pod redakcją Sylwii Panek
tom 22

Krzysztof Fiołek
**Młodopolski spór o Sienkiewicza.
Kampania oskarżycielska „Głosu”
i reakcje obrońców Litwosa**

Poznań 2020
WYDAWNICTWO POZNAŃSKIEGO TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
UNIwersytet IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

Główny Redaktor Wydawnictw PTPN
Jakub Kępiński

Recenzent
prof. dr hab. Ewa Paczoska

Redakcja językowa i korekta
Elżbieta Turzyńska

Projekt okładki
Elżbieta Kidacka

Łamanie
Marlena Roszkiewicz

Publikacja finansowana
w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki”
w latach 2017–2021, nr projektu 11H 16 0131 84

© Copyright by Sylwia Panek, Krzysztof Fiołek, Poznań 2020

© Copyright for this edition by Poznańskie Towarzystwo
Przyjaciół Nauk, Poznań 2020

ISBN 978-83-7654-494-6

ISSN 2081-5999

Spis treści

ROZPRAWA WSTĘPNA

W kręgu młodopolskich sporów o Sienkiewicza	13
Festiwal Sienkiewicza	18
Prowokacja w „Kurierze Teatralnym”	26
„Obrachunek z Henrykiem Sienkiewiczem”	32
Brzozowski i inni	44
Implikacje młodopolskiego sporu o Sienkiewicza	52

TEKSTY ŹRÓDŁOWE. ANTOLOGIA

Wykaz tekstów źródłowych	63
Nota edytorska	67

SPÓR WŁAŚCIWY

Adam Czepiel [Stanisław Brzozowski]	
Warszawska operetka na temat „Lex Heinze”	73
Stanisław Brzozowski	
I smutek tego wszystkiego... ..	79
Kaprys [Władysław Rabski]	
„Obcy człowiek”	87
eł. [Jan Władysław Dawid]	
Etyka „czystych rąk”	95
Stanisław Brzozowski	
Tu l'as voulu, Georges Dandin... ..	99
Kaprys [Władysław Rabski]	
Wilczy bilet Sienkiewicza	107

[Redakcja „Głosu”]	
Społeczny obrachunek	113
Wacław Nałkowski	
Zbyteczny ból	115
Antoni Miller	
Jeden „z młodych” o Sienkiewiczu	125
Stanisław Przybyszewski	
List otwarty do Henryka Sienkiewicza	127
St.[aniśław] Kucharski	
Jak Sienkiewicz „budzi sumienia”	131
St. B. [Stanisław Brzozowski]	
Czas mówić!	137
W.O.	
Protest kobiety	147
Stanisław Przybyszewski	
Smutny epilog smutnej sprawy	151
Avanti [Grzegorz Glass]	
Jeszcze słowo...	153
J.[an] Wł.[adysław] Dawid	
Pan Rabski „polemizuje”	159
Aureli Drogoszewski	
O „obcym człowieku”	163
Władysław Rabski	
W obronie własnej	169
Marian Cynarski (Maćko z Bogdańca)	
Głos jednego z wielu	177
Stanisław Brzozowski	
Henryk Sienkiewicz i jego stanowisko w literaturze współczesnej	181

KONTEKSTY

Cezary Jellenta	
Dwie epopee kupieckie	233
Quasimodo [Artur Górski]	
Ratujcie Danusię!	239

Spis treści

S. [Stanisław] Pieńkowski Laurka „Strumienia”	241
Józefat Nowiński Sprostowanie	243
M. [Iza Moszczeńska] Impresariom Sienkiewicza	245
[Redakcja „Głosu”] Dzień jubileuszowy Henryka Sienkiewicza	249
Józefat Nowiński Sienkiewicz	251
El. [Kazimierz Laskowski] [inc.] Mam nareszcie sposób opływania w sławie	259
El [Kazimierz Laskowski] [inc.] Odkąd piórem szermują	263
[Redakcja „Głosu”] Prasa polska o procesie Sienkiewicza	267
Stanisław Wąsowski Święto filistrów	285
Wacław Nałkowski Sienkiewicziana. Szkice do obrazu	291
Antoni Lange Z powodu sporu o Sienkiewicza	295
Bibliografia	301
Indeks osób	305

Seria Polemika Krytycznoliteracka w Polsce przedstawia najważniejsze polskie polemiki krytycznoliterackie opatrzone obszernym komentarzem naukowym. Każdy tom obok *Rozprawy wstępnej* zawiera przedruki wchodzących z sobą w polemiczny dialog tekstów krytycznoliterackich, które – dotąd drukowane oddzielnie, niejednokrotnie trudno dostępne i rozproszone w czasopismach literackich – muszą być czytane razem.